

УДК 330.34:316.42

І. Ф. Романів,
аспірант, ПВНЗ "Львівський університет бізнесу та права"

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

I. Romaniv,
graduate student,
Lviv University of Business and Law, Ukraine, Lviv

THE THEORETICAL BASIS OF SOCIAL DEVELOPMENT AT THE PRESENT STAGE

У статті розглянуто основні сучасні наукові підходи до трактування соціального розвитку. Встановлено, що актуальності у цьому контексті набуває безпековий вектор. Досліджено відмінності у підходах до забезпечення соціального розвитку на макроекономічному та локальному рівнях і на основі диференціації галузей соціальної сфери. Проаналізовано характерні особливості трактування соціального розвитку у працях науковців іноземних країн.

The article deals with basic modern scientific approaches to the interpretation of social development. Found that important in this context takes security vector. Investigated differences in approaches to achieving social development at the macroeconomic and local levels and differentiation based social sectors. The article discovers characteristic features of the interpretation of social development in the writings of scholars of foreign countries.

Ключові слова: соціальний розвиток, управління соціальним розвитком, стратегія соціального розвитку, соціальна економіка.

Key words: social development, management of social development, social development strategy, social economy.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Соціальний розвиток був і залишається актуальною проблемою, до якої звертається багато науковців. Динаміка соціально-економічних умов, за яких відбувається формування та реалізація стратегії соціального розвитку потребує постійного узагальнення та перегляду теоретичних засад.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

До проблем соціального розвитку звертаються вітчизняні та зарубіжні науковці, зокрема С.О. Лукін, З.С. Сіройч, О.М. Гуриненко, Г.Г. Губані, Р.П. Андрушко, П. Ванін, Р. Канбур, Я. Алган, П. Хахук, Б. Карлсон, Р. Фoa та ін. Таким чином, на сьогоднішньому етапі виникає потреба систематизації та узагальнення наукових поглядів на соціальний розвиток з визначенням його недосліджених аспектів.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є узагальнення теоретичних засад соціального розвитку на сучасному етапі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

На наше переконання найменш дослідженим аспектом соціального розвитку на сьогоднішній день є питання його стратегічного забезпечення в умовах погіршення стану економічної безпеки.

У праці С.О. Лукіна віднаходимо безпековий вектор соціально-економічного розвитку. Учений, аналізуючи економічний потенціал на регіональному рівні та засади регулювання його розвитку доходить висновку, що актуальність формування економічного потенціалу регіону та застосування сучасних форм і методів регулювання регіонального розвитку зростає у зв'язку з потребою вирішення проблеми економічної безпеки України. Організаційно-

економічні передумови формування економічного потенціалу регіону визначаються такими рівнями цілей, як національна безпека, соціально-екологічне скерування, локальна економічна ефективність. С.О. Лукін відзначає, що економічний потенціал забезпечує економічну безпеку держави, визначає її економічну силу та конкурентоспроможність, а відтак, може розцінюватись як чинник, який впливає на кількісне значення нагромаджених і відтворюваних ресурсів [1, с. 1, 6]. Встановлення зв'язків між регулюванням розвитку економічного потенціалу, соціально-економічною сферою та національною і економічною безпекою є важливим внеском С.О. Лукіна у формування теоретичних засад стратегічного управління соціально-економічним розвитком. Проте у цій праці не йде мова про забезпечення соціально-економічної безпеки як частки національної безпеки та прями загрози їй.

Важливим є також формування стратегії соціального розвитку на різних рівнях — не лише державному, але і місцевому.

На рівні міських агломерацій досліджує соціально-економічні аспекти та проблеми розвитку З.С. Сіройч. У своїй праці З.С. Сіройч досліджує чинники, що визначають економічно-соціальні вектори розвитку міст у сучасну постіндустріальну епоху, перспективні соціально-економічні проблеми великих міст; обґрунтовує заходи з регулювання соціально-демографічної політики у великих постсоціалістичних містах; наводить міркування щодо підходів до формування стратегій збалансованого розвитку міст [2]. Схожим чином проблематику соціально-економічного розвитку на рівні міст опрацював О. М. Гуриченко. Основну увагу вчений зосередив на формуванні передумов для залучення іноземних інвестицій з метою забезпечення виконання столичним містом ролі системного інтегратора економічних, правових, соціальних, політичних і культурних процесів [3]. Питання розробки та реалізації стратегії розвитку у контексті загострення загроз соціально-економічній безпеці міста у цих працях не досліджувалось.

У ефективному формуванні та реалізації державної стратегії соціально-економічного розвитку важливе місце посідає вірне розуміння процесів, що відбуваються на рівні сіл. Над темою соціально-економічного розвитку сіл працювала Г.Г. Губані, котра відзначає: "Діагностика і прогнозування розвитку продуктивних сил в сучасних умовах економічного поступу виступає в якості ключового інструменту реалізації регіональної соціально-економічно-

го політики. Це зумовлено тим, що природні умови і економічні ресурси належать до базових чинників, що обумовлюють специфіку господарського розвитку території, характер територіального поділу праці, обґрунтування економічних пріоритетів, спеціалізацію та кооперацію виробництва. Врахування специфіки виробничо-ресурсного потенціалу в транзитній економіці є необхідною умовою реалізації стратегії сталого розвитку регіонів, вибору найбільш ефективних шляхів активізації продуктивних сил, вирішення питань раціонального природокористування... Практична реалізація пріоритетних напрямів територіальної організації продуктивних сил у прогнозованому періоді стане важливим фактором соціально-економічного розвитку регіону, сприятиме оптимізації структурної перебудови економіки та зростанню життєвого рівня населення" [4, с. 3, 18]. Р.П. Андрушко працювала над розробкою теоретичних засад та механізмів економічного і соціального розвитку села. У її праці основна увага приділяється організаційно-економічним методам та заходам розвитку сіл, а також проблемам створення соціальної інфраструктури на засадах кооперації. У аналізованій праці знаходимо твердження щодо вирішальної ролі державного стратегічного управління в досягненні мети соціально-економічного розвитку сіл [5].

Важливий внесок у теоретичні засади розвитку сіл як частини агропромислового комплексу знаходимо у праці О.А. Попової. У контексті розробки економічного механізму сталого розвитку аграрної сфери учена обґрунтовує доцільність трьох секторів сільського господарства, серед яких найперспективнішим є соціальне сільське господарство. Такий тип дає змогу не лише для задоволення потреб домогосподарства у агропродовольстві, але й формує підстави для самореалізації членів сім'ї. Така модель, наголошує О.А. Попова, відзначається ефективністю у ринкових умовах, має антикризовий потенціал, забезпечує сталість галузевого та сільського розвитку і має бути об'єктом державного стратегічного регулювання [6, с. 6]. Водночас О.А. Попова аргументовано доводить, що нині соціальна функція реалізується в сільських домогосподарствах в урізаному варіанті — лише через зарплату, відтак, основний тягар реалізації цієї функції доцільно покласти на підприємства, які потрібно мотивувати для підвищення їх соціальної відповідальності [6, с. 23—25]. Над розробкою теоретичних засад розвитку соціальної інфраструктури села працювала Т.В. Гоголь. У

її праці знаходимо якісний економічний аналіз актуальних умов та обставин, за яких формується і використовується соціальна інфраструктура сіл, рекомендації щодо фінансування та економічно-організаційного забезпечення її удосконалення [7]. Проте не знаходимо у праці згадок про економічну ситуацію у державі загалом, стан економічної безпеки держави як чинник, на який варто звертати увагу при утворенні та підвищенні ефективності використання соціальної інфраструктури.

У праці В.А. Муштай започатковано вирішення проблеми соціально-економічного розвитку сільських територій з огляду на продовольче забезпечення. Учена відзначає, що більшість економістів сходяться на тому, що країна має виробити дієву доктрину продовольчого забезпечення як складову національної безпеки, а відтак, продовольче забезпечення регіону є одним із найважливіших завдань у підвищенні якісного стану стійкості національного розвитку на найближчу перспективу [8, с. 1]. Наводить В.А. Муштай і перелік основних небезпек та загроз, серед яких дисбаланс економічних можливостей розвитку підприємств аграрної сфери та незадовільний стан забезпечення продовольством регіону і відзначає, що одним із найважливіших елементів механізму створення регіонального продовольчого забезпечення є постійно діючий моніторинг і прогнозування небезпек та погроз дестабілізації [8, с. 11—12]. На актуальності стратегічного управління забезпеченням продовольчої безпеки на основі врахування соціально-економічних чинників наголошував і В.П. Щербань [9]. У його праці продовольча безпека розглядається у якості складової соціально-економічного розвитку та наводяться методологічні засади формування системи соціально-екологічних і соціально-економічних критеріїв для оцінки продовольчої безпеки [9, с. 5—6].

На рівні з державою активними учасниками соціально-економічного розвитку, а за умов системної кризи — нерідко і його творцями виступають організації соціальної сфери. Причиною цьому є як підвищена гнучкість та прагнення забезпечити власну конкурентоспроможність і виживання, так і сама природа господарської діяльності організацій соціальної сфери. Особливо посилюються ці закономірності у зв'язку з реалізацією державної політики соціальної орієнтації економіки. На посиленні ролі сфери послуг за соціально-орієнтованої економіки наголошувала Г.В. Максименко. У її дослідженні розглянуто тенденції і закономірності розвитку сфери послуг в со-

ціально орієнтованих економіках індустріально розвинених країн, а відтак окреслено перспективи розвитку послугової діяльності в Україні [10]. Дослідження досвіду країн з розвинутою економікою свідчить на користь доцільності урахування теоретичних засад соціально-економічного розвитку за напрямом забезпечення населення якісними послугами у необхідному обсязі, у тому числі за складних або кризових умов в економіці.

Підтверджується така актуальна позиція деякими положеннями дослідження М.О. Риндач, присвяченого антикризовому управлінню організаціями соціальної сфери в умовах транзитної економіки. У її праці запропоновано економіко-організаційний механізм підвищення ефективності функціонування установ туризму за умов транзитної економіки, визначено роль туризму в соціальній сфері, запропоновано алгоритм реалізації антикризового процесу управління організаціями соціальної сфери [11]. Загалом, у роботі виявляється існуючий парадокс щодо одночасної співпраці та конкуренції у досягненні цілей підприємства і держави у контексті соціально-економічного розвитку.

Для формування та ефективної реалізації стратегії соціального розвитку слід враховувати галузеву специфіку.

В.Є. Сафонова досліджувала інноваційні засади розвитку вищої освіти в Україні. У її праці обґрунтовано загальну концепцію та інноваційні основи прогнозування і планування розвитку вищої освіти, розроблено методичні рекомендації щодо вибору та застосування основного інструментарію прогнозування розвитку вищої освіти для їх використання на практиці; обґрунтовано економічні засади прогнозування фінансового забезпечення сфери вищої освіти, виходячи з двох головних напрямів: державного бюджетного фінансування та ефективного використання позабюджетних джерел [12]. Проте немає у праці відсилок до безпекової проблематики. Вдало окреслений теоретико-методологічний інструментарій відтак потребує пристосування до сучасних та майбутніх умов економічного спаду, посилення загроз соціально-економічній безпеці.

Дослідження сфери соціальних послуг на прикладі закладів охорони здоров'я здійснила Г.В. Семенченко. Предметом дослідження стали інноваційні процеси у сфері соціальних послуг. Відповідно у роботі проаналізовано інноваційні процеси у галузі охорони здоров'я в країнах з розвинутою економікою та еволюції інноваційної політики в галузі охорони здоро-

в'я України; обґрунтовано методичні аспекти ціноутворення на медичні послуги для різних форм організації охорони здоров'я населення; удосконалили методику комплексної оцінки ефективності інноваційних проектів у сфері охорони здоров'я [13]. Дослідження Г.В. Семенченко є добрим підґрунтям розробки подальших рекомендацій щодо удосконалення стратегії соціально-економічного розвитку. Проте як і В.Є Сафонова, Г.В. Семенченко не приділяє належної уваги проблемам кризових умов у соціальній сфері, хоча і відзначає таке: "Потребують удосконалення методи прогнозування розвитку ринку медичних послуг, визначення економічної ефективності діяльності закладів охорони здоров'я в умовах економічної кризи та трансформації механізму господарських відносин" [13, с. 1].

У схожому напрямі розвивається вирішення проблеми стратегії соціально-економічного розвитку за складних умов у праці Т.В. Светличної, котра визнає важливість малого підприємництва як опори формування "середнього класу" та наголошує на його особливому місці у системі державного регулювання розвитку [14]. У праці Н.А. Навроцької детальніше розроблено теоретичні засади розвитку середнього класу. Учена, зокрема, зазначає: "В умовах формування ринкової економіки в Україні гостро постають питання про головні орієнтири соціально-економічних перетворень, їх зміст і спрямованість. Досвід розвинених країн світу свідчить, що таким орієнтиром повинен стати пріоритетний розвиток людини і її свідомості в системі джерел саморозвитку суспільства. Найкращим орієнтиром розвитку української економіки є така суспільна система, яка забезпечує високу якість життя, здорове навколишнє середовище і створює умови для реалізації сутнісних сил людини, забезпечуючи відповідні мотиваційні механізми" [15, с. 1]. Проте у роботі достатньою мірою не висвітлені актуальні умови погіршення економічного становища держави унаслідок дії загроз економічній безпеці і відтак не запропоновано стратегії розвитку середнього класу у таких умовах. Зокрема одним зі стратегічних відправних пунктів у посиленні значення середнього класу у вітчизняній економіці Н.А. Навроцька називає переорієнтування економіки на інноваційний шлях розвитку. Натомість складні економічні-соціальні умови вимагають перш за все стабілізації, й лише після цього — пошуку інноваційних шляхів розвитку.

Вдало обрана стратегія соціально-економічного розвитку повинна враховувати усі клю-

чові соціально-економічні чинники. Зокрема це стосується такої важливої сфери, як формування і використання інтелектуального потенціалу. За цим напрямом працювала Л.С. Ноджак, котра у своїй праці дослідила теоретико-методологічні основи чинників розвитку інтелектуального потенціалу на різних рівнях. Її дослідження дало змогу встановити характер міграційних установок серед інтелектуальної еліти та студентів випускних курсів ВЗО області, також заслуговують на увагу рекомендації щодо вдосконалення механізму стабілізації зайнятості висококваліфікованих працівників з вищою освітою за умов ринкових перетворень [16].

У працях іноземних вчених соціальний розвиток розглядається у нерозривному зв'язку з економічним зростанням. П. Ванін (Paolo Vanin) досліджував соціальний та індивідуальний розвиток в сучасних умовах. У його праці глибоко досліджено проблеми формування, розвитку і використання соціального капіталу як на індивідуальному, так і на груповому рівнях. Результатом дослідження стало удосконалення моделей еволюції соціальної участі та соціального капіталу [17].

Сутність соціальної політики та її роль у економічному зростанні розглядав Р. Канбур (Ravi Kanbur). Учений досліджував зміст, цілі та інструменти соціальної політики, аналізував стратегію соціального розвитку Світового банку, встановлював зв'язки між соціальною політикою і економічним зростанням [18]. Залежність економічного зростання від соціальних установок досліджували Я. Алган та П. Хакук (Yann Algan, Pierre Cahuc). У їх праці особливо наголошується на значенні довіри населення до державної економічної політики [19]. Розробці теоретичних засад соціального виміру економічного розвитку присвячено колективну монографію під редакцією Б. Карлсон (Beverly Carlson). У цій монографії досліджено проблеми нерівності і соціальної продуктивності, оцінку продуктивності освіти та її результатів у контексті міжнародної конкуренції, демографічні тренди і соціальну рівність у зв'язку з викликами в сфері охорони здоров'я, сферу культури, проблему формування ефективних показників для швидкого оцінювання змін, що відбуваються у соціальній сфері загалом [20].

Системним підходом до соціального розвитку відзначається праця Р. Фoa (Roberto Foa). Він дослідив відмінності між поняттями соціального і людського розвитку, соціальних інститутів і капіталу, зв'язок соціального роз-

витку з основними потребами, представив сучасний підхід до аналізу індикаторів соціального розвитку [21]. Н.О. Геращенко обстоює проектний підхід до соціального розвитку як різновид системного. На думку ученого, проєкт соціального розвитку — це "проєкт (тимчасовий унікальний захід, обмежений у часі та бюджеті), спрямований на покращення у соціальній сфері: зниження бідності, покращення добробуту, побудову елементів громадянського суспільства, що у свою чергу сприяє усебічному розвитку суспільства" [22, с. 2]. Вважаємо, що такий підхід недостатньо точно ілюструє системний характер проєктного підходу, але може розглядатись як один з підходів, які доцільно застосовувати при реалізації стратегії соціального розвитку, побудованої на засадах системного підходу.

Заслуговує на увагу план роботи Інституту соціального розвитку ООН "Соціальний розвиток у мінливому світі". Його аналіз розкриває сучасну позицію економічно розвинених країн на проблеми соціального розвитку. У вступі відзначається, що сучасне розуміння соціального розвитку повинне базуватись на лише на досягненні матеріального благополуччя, але й соціальної справедливості, згуртованості та демократичної участі. Серед найважливіших викликів сучасному соціальному розвитку у плані відзначається криза та непевність. Відзначається, що криза 2008—2009 років у країнах з низьким рівнем економічного розвитку особливо негативно вплинула на довготривалі стратегії розвитку та соціальну політику. Особливо наголошується, що в умовах кризи соціальна сфера повинна бути поставлена у центр дебатів щодо розвитку та стати об'єднуючим чинником боротьби з кризою [23, с. 3—4].

Закономірності впливу на економічний розвиток забезпечення соціального захисту у бідних країнах викладено у інформативному брифінгу Департаменту міжнародного розвитку організації GSDRC. Згідно з основними положеннями цього брифінгу, соціальний захист доцільно розглядати як інвестиції у робочу силу, підвищувати економічну активність та залученість до ринку праці громадян бідних країн [24].

ВИСНОВКИ

Таким чином, можливо стверджувати, що у сучасних дослідженнях проблем соціального розвитку простежується безпековий вектор. Цей вектор актуалізується в умовах складної соціально-економічної ситуації в державі. Потреба забезпечення національної, економічної,

соціальної безпеки визначає подальший напрям дослідження за проблемою соціального розвитку.

Література:

1. Лукін С.О. Економічний потенціал регіону та регулювання його розвитку (в умовах ринкових перетворень): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.10.01 / С.О. Лукін; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. — Л., 2001. — 20 с.
2. Сіройч З.С. Демографічні та соціально-економічні проблеми розвитку міських агломерацій: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.07 / З.С. Сіройч; НАН України; Ін-т демографії та соц. досліджень. — К., 2009. — 33 с.
3. Гуриненко О.М. Іноземні інвестиції в розвитку економіки столичних міст (на прикладі м.Києва): Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / О.М. Гуриненко; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2004. — 17 с.
4. Губані Г.Г. Діагностика й прогнозування розвитку продуктивних сил регіону (на матеріалах Закарпатської області): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.05 / Г.Г. Губані; Держ. вищ. навч. закл. "Ужгород. нац. ун-т". — Ужгород, 2008. — 20 с.
5. Андрушко Р.П. Економічний і соціальний розвиток села в перехідний період до ринку: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / Р.П. Андрушко; Львів. держ. аграр. ун-т. — Л., 2000. — 19 с.
6. Попова О.А. Економічний механізм сталого розвитку аграрної сфери: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.00.03 / О.А. Попова; Держ. установа "Ін-т економіки та прогнозування НАН України". — Х., 2009. — 40 с.
7. Гоголь Т.В. Економічні аспекти розвитку соціальної інфраструктури села: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / Т.В. Гоголь; Луган. нац. аграр. ун-т. — Луганськ, 2003. — 19 с.
8. Муштай В.А. Економічний механізм формування продовольчого потенціалу регіону як основа стабільності соціального розвитку: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.07.02 / В.А. Муштай; Сум. нац. аграр. ун-т. — Суми, 2003. — 20 с.
9. Щербань В. П. Економічні і соціально-екологічні основи формування та розвитку продовольчої безпеки в Україні: автореф. дис... д-ра екон. наук: 08.07.02 / Володимир Петрович Щербань; Сум. нац. аграр. ун-т. — Суми, 2004. — 36 с.
10. Максименко Г.В. Деякі закономірності розвитку сфери послуг в соціально орієнтованій економіці (порівняльний аналіз): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01 / Г.В. Максимен-

ко; НАН України. Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин. — К., 2004. — 18 с.

11. Риндач М.О. Антикризисне управління організаціями соціальної сфери в умовах транзитної економіки (на прикладі туристських установ м. Ялти): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.02 / М.О. Риндач; Київ. нац. екон. ун-т. — К., 2002. — 19 с.

12. Сафонова В.Є. Інноваційні основи макроекономічного прогнозування розвитку системи вищої освіти України: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / В.Є. Сафонова; Київ. нац. екон. ун-т ім. В.Гетьмана. — К., 2006. — 20 с.

13. Семенченко Г.В. Інноваційні процеси в сфері соціальних послуг (на прикладі медичних послуг закладів охорони здоров'я): автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.02 / Г.В. Семенченко; Нац. техн. ун-т "Харк. політехн. ін-т". — Х., 2003. — 20 с.

14. Светлична Т.В. Державне регулювання розвитку малого підприємництва регіону: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.00.03 / Т.В. Светлична; Донец. держ. ун-т управління. — Донецьк, 2009. — 20 с.

15. Навроцька Н.А. Економічні закономірності розвитку середнього класу: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.01.01 / Н.А. Навроцька; Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2004. — 16 с.

16. Ноджак Л.С. Демографічні та соціально-економічні чинники формування і використання інтелектуального потенціалу за ринкових перетворень: автореф. дис... канд. екон. наук: 08.09.01 / Л.С. Ноджак; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. — Л., 2003. — 20 с.

17. Vanin P. Economic Growth and Social Development: Dottorato di Ricerca in Economia Politica / Paolo Vanin. — Italy: Universit'a degli Studi di Pavia, 2001/2002. — 116 p. http://www2.dse.unibo.it/vanin/tesi_Pavia.pdf

18. Kanbur R. What's Social Policy Got To Do With Economic Growth? [Електронний ресурс] / Ravi Kanbur // World Bank conference, "New Frontiers of Social Policy," Arusha, Tanzania, December 12—15, 2005. — Режим доступу <http://www.arts.cornell.edu/poverty/kanbur/socpolecongrowth.pdf>

19. Algan Y. Social Attitudes and Economic Development: An Epidemiological Approach [Електронний ресурс] / Yann Algan, Pierre Cahuc // Discussion Paper. — 2007. — No. 2935. — 49 p. — Режим доступу <http://ftp.iza.org/dp2935.pdf>

20. Carlson B. Social dimensions of economic development and productivity: inequality and social performance [Електронний ресурс] / Beverley Carlson, Georges Lemaitre and Andreas

Schleicher, Susana Schkolnik, Leo Goldstone, Timothy Marchant, Juan Carlos Feres and Fernando Medina. — Santiago: Division of Production, Productivity and Development, August 1999. — 77 p. — Режим доступу http://repositorio.cepal.org/bitstream/handle/11362/4659/S99117_en.pdf?sequence=1

21. Foa R. Indices of Social Development: Handbook [Електронний ресурс] / Cambridge: Harvard University. — 14 p. — Режим доступу: <http://www.indsocdev.org/resources/Indices%20of%20Social%20Development%20Handbook.pdf>

22. Геращенко Н.О. Особливості формування цілей у проектах соціального розвитку / Н.О. Геращенко // Управління проектами та Розвиток виробництва: Зб. наук. пр. — Луганськ: вид-во НУ ім. В.Даля, 2010. — № 1 (33). — С. 47—51. — Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/images/Journal/33/10gnopsr.pdf>

23. Social development in an uncertain world: UNRISD Research Agenda 2010—2014 [Електронний ресурс] / UNRISD. — Switzerland: United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD), 2011. — 16 p. — Режим доступу: <http://www.unrisd.org/research-agenda>

24. Social protection and economic growth in poor countries: a DFID practice paper [Електронний ресурс] / DFID // Social protection briefing note series. — 2006. — № 4. — Режим доступу <http://www.gsdr.org/docs/open/SP16.pdf>

References:

1. Lukin, S.O. (2001), "The economic potential of the region and control its development (in terms of market reforms)", Ph.D. Thesis, Economy, NAN Ukraine. In-t rehion. Doslidzh, Lviv, Ukraine.

2. Sirojch, Z.S. (2009), "Demographic and socio-economic problems of urban agglomerations", Ph.D. Thesis, Economy, NAN Ukraine; In-t demografii ta sots. doslidzhen', Kyiv, Ukraine.

3. Hurynenko, O.M. (2004), "Foreign investment in the economy of capital cities (for example, Kiev)", Ph.D. Thesis, Economy, Kyiv. nats. ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.

4. Hubani, H.H. (2008), "Diagnosis and prognosis of development of the productive forces of the region (based on Transcarpathian region)", Ph.D. Thesis, Economy, Derzh. vysch. navch. zakl. "Uzhhorod. nats. un-t", Uzhhorod, Ukraine.

5. Andrushko, R.P. (2000), "Economic and social development in the village of transition to market", Ph.D. Thesis, Economy, L'viv. derzh. ahrar. un-t, Lviv, Ukraine.

6. Popova, O.L. (2009), "Economic mechanism for sustainable development of agrarian sphere",

Ph.D. Thesis, Economy, Derzh. ustanova "In-t ekonomiky ta prohnozuvannia NAN Ukrainy", Kharkiv, Ukraine.

7. Hohol', T.V. (2003), "Economic aspects of social infrastructure in rural areas", Ph.D. Thesis, Economy, Luhans. nats. ahrar. un-t, Luhans'k, Ukraine.

8. Mushtaj, V.A. (2003), "The economic mechanism of food potential of the region as a basis for the stability of Social Development", Ph.D. Thesis, Economy, Sum. nats. ahrar. un-t, Sumy, Ukraine.

9. Scherban', V.P. (2004), "Economic, social and environmental bases of formation and development of food security in Ukraine", Ph.D. Thesis, Economy, Sum. nats. ahrar. un-t., Sumy, Ukraine.

10. Maksymenko, H.V. (2004), "Some patterns of development of services in socially oriented economy (comparative analysis)", Ph.D. Thesis, Economy, NAN Ukrainy. In-t svit. ekonomiky i mizhnar. Vidnosyn, Kyiv, Ukraine.

11. Ryndach, M.O. (2002), "Crisis management organizations in the social conditions of transit economy (for example, tourist agencies Yalta)", Ph.D. Thesis, Economy, Kyiv. nats. ekon. un-t, Kyiv, Ukraine.

12. Safonova, V.Ye. (2006), "Innovative foundations of macroeconomic forecasting development of higher education in Ukraine", Ph.D. Thesis, Economy, Kyiv. nats. ekon. un-t im. V.Het'mana, Kyiv, Ukraine.

13. Semenchenko, H.V. (2003), "Innovative processes in social services (for example, medical health care services)", Ph.D. Thesis, Economy, Nats. tekhn. un-t "Khark. politekhn. in-t", Kharkiv, Ukraine.

14. Svetlychna, T.V. (2009), "State regulation of small business development in the region", Ph.D. Thesis, Economy, Donets. derzh. un-t upravlinnia, Donets'k, Ukraine.

15. Navrots'ka, N.A. (2004), "Economic patterns of the middle class", Ph.D. Thesis, Economy, Donets. nats. un-t, Donets'k, Ukraine.

16. Nodzhak, L.S. (2003), "Demographic and socio-economic factors in the formation and intellectual potential for market reforms", Ph.D. Thesis, Economy, NAN Ukrainy. In-t rehion. doslidzh, Lviv, Ukraine.

17. Vanin, P. (2001/2002), Economic Growth and Social Development : Dottorato di Ricerca in Economia Politica, Universit`a degli Studi di Pavia, Italy.

18. Kanbur, R. (2005), "What's Social Policy Got To Do With Economic Growth?", World Bank conference, "New Frontiers of Social Policy", December 12—15, Arusha, Tanzania.

19. Algan, Y. and Cahuc, P. (2007), "Social Attitudes and Economic Development: An Epidemiological Approach", Discussion Paper, vol. 2935, available at: <http://ftp.iza.org/dp2935.pdf> (Accessed 10 March 2015).

20. Carlson, B. Lemaitre, G. Schleicher, A. Schkolnik, S. Goldstone, L. Marchant, T. Feres, C. and Medina, F. (1999), Social dimensions of economic development and productivity: inequality and social performance, Division of Production, Productivity and Development, Santiago, Chili.

21. Foa, R. (2007), Indices of Social Development: Handbook, Harvard University, Cambridge, USA.

22. Heraschenko, N.O. (2010), "Features forming targets in social development projects", Upravlinnia proektamy ta Rozvytok vyrobnytstva, vol. 1 (33), pp. 47—51.

23. UNRISD (2011), Social development in an uncertain world : UNRISD Research Agenda 2010-2014, United Nations Research Institute for Social Development (UNRISD), Switzerland.

24. DFID (2006), "Social protection and economic growth in poor countries: a DFID practice paper", Social protection briefing note series, vol. 4, available at: <http://www.gsdrc.org/docs/open/SP16.pdf> (Accessed 10 March 2015).

Стаття надійшла до редакції 23.03.2015 р.

ПЕРЕДПЛАТА

ВИДАННЯ МОЖНА ПЕРЕДПЛАТИТИ З БУДЬ-ЯКОГО МІСЯЦЯ!

— ЧЕРЕЗ РЕДАКЦІЮ (ТЕЛ. 458-10-73);

— ЧЕРЕЗ ДП "ПРЕСА"
(У КАТАЛОЗІ ВИДАНЬ УКРАЇНИ);

— ЧЕРЕЗ ПЕРЕДПЛАТНІ АГЕНТСТВА: "САММІТ", "ІДЕЯ", "БЛІЦІНФОРМ", "KSS", "МЕРКУРІЙ", "ПРЕСЦЕНТР", "ВСЕУКРАЇНСЬКА ПЕРЕДПЛАТНА АГЕНЦІЯ", "ФЛОРА", "ПЕРІОДИКА", "КОБЗАР", "ДІАДА", "ДОНБАС ДЕ-ЮРЕ", "ДІЛОВА ПРЕСА", "ФАКТОР"